

OBČANSKÉ PRÁVO

PŘIROZENÉ PRÁVO OSOBNOSTNÍ A JEHO STÁTNÍ OCHRANA

*Snímky slouží k orientaci posluchačů přednášek
a k činění si poznámek.
Nenahrazují přednášky, učebnice ani cvičebnice.*

verze 1.5 (2007)

© Ivo Telec, 2005

2

PŘEHLED TEMATU

1. přirozené právo osobnostní
2. státoprávní stanovení způsobu výkonu a ochrany
3. druhy osobnostních práv, práva lidí a právnických osob
3. chráněné statky
4. souhlas nebo zákonná licence
5. nároky z osobnostního práva
6. ochrana osobních údajů a soukromé právo mediální

3

PŘÍKLAD 1: Tvář na obálce

Dívka si nechala v ateliéru pořídit svůj fotografický portrét.

Fotograf jej bez jejího vědomí následně použil v jím vytvořeném návrhu knižní obálky románu o nešikovném děvčeti.

Nakladatel knihu s touto obálkou vydal.

4

PŘÍKLAD 2: Sterilizace

Žena z pocitu marnosti záhy po opakovaném porodu mrtvého dítěte podepsala souhlas se svou sterilizací a podrobila se lékařskému zákroku.

Poučení o důsledcích zákroku, které podepsala, bylo předtištěno na tiskopisu malým písmem a v rozrušeném stavu je pořádně nevnímala. O alternativním řešení nebyla informována.

5

PŘÍKLAD 3: Ministr v koupelně

Ministr vnitra se přestěhoval do nového bytu. Novinář ve svobodném povolání přes žaluzii fotograficky zachytil jeho postavu v situaci, jak se chystá ke koupeli ve vaně.

Při zvěštění a výřezu snímku byl ministr rozpoznatelný. Právo k vydání snímku novinář nabídl redakci bulvárního deníku Třesk za značnou sumu peněz. Deník snímek vzápětí vydal na titulní straně.

6

1. ČÁST

VŠEOBECNĚ A O ÚSTAVNÍCH A MEZINÁRODNÍCH ZÁKLADECH

7

SMYSL

- ✓ **Výchova** k úctě k **přirozené důstojnosti** lidské bytosti
- ✓ **Ochrana důstojnosti a identity** lidské bytosti a identity právnické osoby

8

KTERÁ PRÁVA JSOU PŘIROZENÁ?

- **Práva vrozená** (*angeborene Rechte*), § 16 ABGB
ipso facto z povahy osobnosti (ABGB)
- 1. **přirozená práva osobnostní**
např. *přirozené právo žít*; žijeme bez ohledu na stát, kmen, rod, církve aj. společenské autority
- 2. **jiná práva přirozené povahy**
✗
- **Práva nabyvatelná** (*erwerbliche Rechte*), § 18 ABGB

9

USPOŘÁDÁNÍ SUBJEKTIVNÍCH PŘIROZENÝCH PRÁV

- **Nezadatelné nabytí** přirozených práv
- **Nezadatelná existence** přirozených práv
- **Státem upravený výkon** přirozených práv
- **Státem přiznaná ochrana** přirozených práv

10

LEGISLATIVNĚ POLITICKÝ ÚČEL

- **Stát zákonem stanoví:**
- 1. způsob **výkonu** přirozeného práva osobnostního, *např. svolením k zásahu*
- 2. právní **ochranu** přirozeného práva osobnostního, *viz soudně vymahatelné nároky*

11

ZÁSADY

1. **v pochybnostech ve prospěch života** (zásada *pro vitae, for life*)
2. zásada **přednosti lidské bytosti** před zájmy společnosti nebo vědy
3. zásada **nedotknutelnosti** osobnosti
4. zásada **odvolatelnosti** svolení
5. zásada **zákazu těžení finančního** prospěchu z lidského těla
6. zásada **pietní ochrany**

12

Z DĚJIN ZÁKONODÁRSTVÍ

- 1811 rakouský ABGB
- 1926 **čs. autorský zákon:**
právo k podobizně, ochrana korespondence, deníků aj. písemností osobní povahy
- 1950 **čs. obč. zák.**
- 1964 **čs. obč. zák.**
- 1991 **čs. LZPS**
- 1997 Úmluva o lidských právech a biomedicíně

13

ÚSTAVNÍ ZÁKLADY

- **Právo na život**
- **Nedotknutelnost osoby a jejího soukromí**
- **Zákaz mučení, krutého, ponižujícího, nelidského nebo ponižujícího zacházení nebo trestu**
- Zaručení **osobní svobody**
- **Zákaz nucených prací nebo služeb**

14

- Právo na zachování **lidské důstojnosti**, osobní cti, dobré pověsti a ochranu jména
- Zákaz neoprávněného zasahování do **soukromého a rodinného života**
- Ochrana před neoprávněným **zneužíváním údajů** o své osobě

čl. 6 – 10 LZPS

15

MEZINÁRODNÍ ZÁKLADY

- **Spojené národy** v New Yorku
1. **Všeobecná deklarace lidských práv** (1948)
  2. **Úmluva o otroctví** (1926), č. 165/30 Sb. z. a n.
  3. **Mezinárodní úmluva o odstranění všech forem rasové diskriminace** (1966), č. 95/74 Sb.

16

4. **Mezinárodní pakt o občanských a politických právech** (1966), č. 120/76 Sb.
5. **Mezinárodní pakt o hospodářských, sociálních a kulturních právech** (1966), č. 120/76 Sb.

17

6. **Úmluva o odstranění všech forem diskriminace žen** (1979), č. 62/87 Sb.
7. **Úmluva proti mučení a jinému krutému, nelidskému či ponižujícímu zacházení nebo trestání** (1984), č. 143/88 Sb.
8. **Úmluva o právech dítěte** (1989), č. 104/91 Sb.

18

- **Mezinárodní organizace práce**
v Ženevě

1. **Úmluva o nucené nebo povinné práci** (1930), č. 29, č. 506/90 Sb.
2. **Úmluva týkající se odstranění nucené práce** (1957), č. 105, č. 231/98 Sb.
3. **Úmluva o diskriminaci (zaměstnání a povolání)**, (1958), č. 111, č. 465/90 Sb.

19

- **Rada Evropy** ve Štrasburku

1. **Úmluva na ochranu lidských práv a základních svobod** (1950), č. 209/92 Sb.
2. **Protokoly k úmluvě**
3. **Úmluva o ochraně osob se zřetelem na automatizované zpracování dat** (1981)
č. 115/01 Sb. m. s.

20

4. **Evropská úmluva o zabránění mučení a nelidskému či ponižujícímu zacházení nebo trestání** (1987), č. 9/96 Sb.

5. **Rámcová úmluva o ochraně národnostních menšin** (1995), č. 96/98 Sb.

21

6. **Úmluva na ochranu lidských práv a důstojnosti lidské bytosti v souvislosti s aplikací biologie a medicíny: Úmluva o lidských právech a biomedicině** (1997)
č. 96/01 Sb. m. s.

7. **Dodatkový protokol k Úmluvě na ochranu lidských práv a důstojnosti lidské bytosti v souvislosti s aplikací biologie a medicíny o zákazu klonování lidských bytostí** (1998)
č. 97/01 Sb. m. s.

22

PRAMENY

- **Český právní řád**

1. ratifikované a vyhlášené mezinárodní smlouvy
2. § 11 an., § 19b obč. zák.
3. **jiné zákony**, např. § 11 a. z., zák. o ochraně osobních údajů, tisk. zák., zák. o provozování rozhlasového a televizního vysílání
4. nepsané prameny (*ius non scripta*)

23

2. ČÁST

OSOBNOST ČLOVĚKA

24

OSOBNOST

■ Přirozená osobnost člověka

= ke štěstí zacílený trvalý **živoucí** duchovní, duševní a tělesný celek obsahující jedinečné (individuální) **já** (duchovní jádro), integrující duchovní, duševní a tělesná **prožití**, stavy a činnosti, a to vědomé i nevědomé, včetně nadání, sklonů, dědičných zátěží a zkušeností či jiných vrozených nebo nabytých vloh za účelem vlastního vývinu

25

■ Obezřetná trojsložkovost

1. duch (*Geist*)
2. duše (*Seele*)
3. tělo (*Körper*)

✗

■ **Méně obezřetná dvousložkovost**
(jen duše a tělo) **nebo ještě méně obezřetná jednosložkovost** (jen tělo)

26

■ Význam osobnosti

- ✓ odpovědně svobodné zrání jedince v lidském společenství s ohledem na bližního

✗

marxisticko-leninská filozofie

= člověk jako průsečík společenských vztahů (a právních vztahů jako jejich formy) ☹
• marxisticko-leninská teorie socialistického občanského práva ☹

27

■ Právnícká osoba

= právní smyšlenka (fikce) osoby
= právně smyšlená právní osobnost

28

3. ČÁST

POVAHA
PRÁVA OSOBNOSTNÍHO

29

SOUSTAVA

■ Osobnostní práva lidí   ■ Osobní práva právníckých osob

1. stránky osobnosti	1. název
2. projevy osobní povahy	2. dobrá pověst
	3. jiné statky

§ 11 an. o. z., a. z. aj.

§ 19b o. z.

30

POVAHA PRÁVA

■ Absolutní osobní právo osobnostní

- ✓ působí *ex lege* a *erga omnes*
- ✓ zaniká smrtí
- ✓ **nepřevoditelné:**
nejde o disponibilní majetek
  - ☛ **nepřechází** ani na dědice nebo jiného právního nástupce

31

■ Právo soudcovské

- ☛ soudcovské skutkové podstaty

§ 11 o. z.

= pozitivní generální klausule

srv. právo proti nekalé soutěži aj.

32

VÝZNAM

■ Osobnostní právo člověka

1. před narozením
2. po narození
3. po smrti

■ Osobní právo právnické osoby

1. za právního života (existence)

33

OSOBNOSTNÍ PRÁVO LIDÍ

■ Obecné ochranné právo každého

■ Zvláštní ochranná práva (tvůrčí) (osobní práva **každého tvůrce**)

1. osobnostní právo **autorské**
2. osobnostní právo **výkonných umělců**
3. osobnostní právo **vynálezců** aj. původců **technických výtvorů**

34

OSOBNOSTNÍ PRÁVO AUTORSKÉ 🎵

1. **právo rozhodnout o zveřejnění svého díla**
2. **právo osobovat si autorství**
vč. práva rozhodnout, zda a jak má být autorství uvedeno při zveřejnění díla
3. **právo na nedotknutelnost díla**
  - i. právo svolit ke změně nebo jinému **zásahu**
  - ii. právo proti **snížení hodnoty** díla při jeho užití
  - iii. právo autorského **dohledu** nad užitím díla způsobem nesnižujícím hodnotu díla
  - iv. jiné právo na nedotknutelnost díla

35

OSOBNOSTNÍ PRÁVO VÝKONNÝCH UMĚLCŮ

1. právo rozhodnout o **zveřejnění** svého uměleckého výkonu
2. zásadně právo rozhodnout, zda a jak má být **uvedeno jméno** při zveřejnění a dalším užití výkonu
3. právo **proti změně** uměleckého výkonu na újmu jeho pověsti

36

OSOBNOSTNÍ PRÁVO PŮVODCŮ TECHNICKÝCH VÝTVORŮ

1. právo **osobovat** si vynálezectví nebo jiné původcovství
2. právo na **označení** vynálezectví nebo jiného původcovství, viz např. *zápis vynálezce (původce) do patentového rejstříku*

37

38

4. ČÁST

CHRÁNĚNÉ STATKY

39

CHRÁNĚNÉ STATKY

1. příroda a životní prostředí
2. osobnost
3. výtvor
4. lidské tělo
5. věc

40

1. **stránky přirozené osobnosti** člověka
např. život, jméno nebo zdraví aj.
2. **stránky osoby** právnické osoby
např. jméno, dobrá pověst
3. **projevy osobní povahy**
  - i. **obecné**, např. *dopis, hlasový záznam*
  - ii. **tvůrčí**, např. *literární dílo*

41

NEDOTKNUTELNOST

1. lidské bytosti
2. stránek osobnosti vč. soukromí
3. výtvorů
  - i. autorských děl
  - ii. uměleckých výkonů

42

1. ŽIVOT

*Vše ve Vesmíru je živé
(podle svého druhu)*

■ Přirozený zákon života

1. **zákaz zabít** vč. zákazu trestu smrti
2. **zákaz útrap** duševních nebo fyzických vč. zákazu mučení aj. nelidského zacházení
3. **zákaz zasahování** do cizího života

43

- **Vrozené právo každé lidské bytosti na život**
čl. 6 *Mezinárodního paktu o občanských a politických právech* (1966), (č. 120/76 Sb.)
- **Přirozené právo dítěte † na život**
uznané čl. 6 (1) *Úmluvy o právech dítěte* (1989)
(č. 104/91 Sb.)
- **Právo na respektování svého života od okamžiku početí**
čl. 4 *Americké úmluvy o lidských právech (Pakt ze San José, 1969)*

44

■ Právo počatého dítěte na život od početí

- ✓ člověk **od početí podmíněným** subjektem práva (pod podmínkou, narodí-li se živý)
= **civilní status podmíněný**
- ✓ člověk **od narození nepodmíněným** subjektem práva
= **civilní status**

45

- **„Lidský život je hoden ochrany již před narozením“**
čl. 6/1 věta druhá LZPS
- **Deklarace práv počatého dítěte**
politický akt, Praha 1999

46

2. JMÉNO

1. **jméno a příjmení člověka**
vč. zdvojeného nebo změněného jména nebo příjmení, rodného příjmení, jména po otci (*отчество*), přídomku
2. **umělecké jméno** (pseudonym)
vč. společného uměleckého jména
3. **umělecká značka**
4. **přezdívka**
5. **jiné krycí jméno** k utajení totožnosti,
např. svědka, policejního agenta dle tr. ř.

47

6. **doménové jméno** v elektronické komunikaci
7. **společné jméno** sdružených stran, *např. členů uměleckého tělesa, sdružených podnikatelů, stran konsorcia*
8. **obchodní jméno**, *např. advokáta, lékaře v soukromé praxi*
9. **název právnické osoby**
10. **obchodní firma**, *viz podnikatel zapsaný v obchodním rejstříku*

48

- Jméno **individuální**   ✕ společné
- Jméno **pravé**   ✕ krycí
- Jméno **zapisovatelné** ✕ nezapisovatelné
úředně např. v knize narození, obchodním rejstříku, seznamu advokátů

aj.

49

ZAPISOVATELNÁ JMÉNA

- **Právní věci osobního stavu (statusové)**
  1. **Matriční úřad**
zák. č.304/00 Sb., o matr., jménu a příjmení
  2. **Rejstříkový soud**
např. obch. zák.

50

3. ZDRAVÍ

- **Právo každého na dosažení nejvyšší dosažitelné úrovně fyzického a duševního zdraví**
čl. 12 Mezinár. paktu o hospodář., sociál. a kulturních právech (1966), č. 120/76 Sb.
- **Zdraví** = stav duševní, tělesné a sociální pohody
definice WHO v Ženevě
- **Příkaz zdravého pracovního aj. životního prostředí**

51

- **Zákaz poškození zdraví**
  - ☛ deliktní **závazek nahrazovací** (reparační) nebo **zadostiučňovací** (satisfakční)

52

NEDOTKNUTELNOST LIDSKÉ BYTOSTI

- **Nadřazenost (*primacy*) lidské bytosti zájmům společnosti nebo vědy**
= zásada občanského práva
čl. 2 Úmluvy o lidských právech a biomedicině
- **Lidská integrita**
  1. duchovní
  2. duševní
  3. tělesná

53

SOUKROMÉ NEBO VEŘEJNÉ

- **Soukromé právo zdravotní**
viz soukromoprávní ochrana integrity lidské bytosti, soukromé zdravotní pojištění
- **Veřejné právo zdravotnické**
např. registrace zdravotnických zařízení, veřejné zdravotní pojištění

54

ZDRAVOTNÍ ZÁKROK

- **Souhlas se zákrokem**
  1. svobodný, viz každý volní projev
  2. předchozí
  3. odvolatelný
  4. informovaný o účelu, povaze, důsledcích a rizicích
- **Právní ochrana člověka neschopného dát souhlas**
  - zákrok jen k jeho přímému prospěchu

55

„Co je zde platný každý souhlas, když je dán v neznalosti poměrů na onom světě.“

*Herbert Vollmann, Svět, jaký by mohl být!
Stuttgart 1988, s. 65. Překl. anonym.*

56

ODBĚR ORGÁNU NEBO TKÁNĚ

- **Souhlas**
  - ✓ **písemně s ověřeným podpisem**
transplantač. zák. č. 285/02 Sb.
- **Národní registr osob nesouhlasících s posmrtným odběrem tkání a orgánů**

57

ZÁKAZ KLONOVÁNÍ LIDÍ

- **Zakázaný zákrok k vytvoření lidské bytosti**, která má společný jaderný soubor genů s jinou lidskou bytostí živou nebo mrtvou, Dodatkový protokol (1998)
- **Úmyslné vytvoření geneticky shodných lidských bytostí** (vedle přirozeného dělení embrya vedoucího k narození geneticky shodných dvojčat)
  - ✗ lidské důstojnosti
  - ☛ zneužití biologie a medicíny
- **Vynález způsobu klonování lidských bytostí vyloučen** z patentování, z. č. 206/00 Sb., o ochr. biotechnolog. vynálezů

58

4. LIDSKÁ DŮSTOJNOST

- **Zákaz diskriminace** (přímého nebo nepřímého znevýhodňování nebo zvýhodňování) z jiného než věcného důvodu, např. rasového, náboženského, pohlaví aj.
§ 16/2-3, § 17 zák. práce
- **Vyvratitelná domněnka dokázaného tvrzení** o diskriminaci v určitých věcech
§ 133a o. s. ř.

59

5. OSOBNÍ SVOBODA

1. **osobní svoboda**, např. pojmenování, bydliště nebo sídla;
sv. *privátní autonomie*
2. svoboda **svědomí**, např. světonázorové hledání a sebeurčení
3. **náboženská** svoboda
4. **politická** svoboda
5. **hospodářská** svoboda
6. **vědecká** svoboda aj.

60

6. SOUKROMÍ

- **Soukromý a rodinný život**
ostrá hranice mezi **soukromými** poměry každého vč. poměrů **rodinných**
✗
veřejnými poměry
- **Souhlas** s odhalením soukromí
- **Omezení zákonných licencí**

61

JUDIKATURA 1

Při střetu práva na informace a jejich šíření s právem na ochranu osobnosti a soukromého života, tedy základních práv stojících na stejné úrovni, je především věcí obecných soudů, aby s přihlédnutím ke okolnostem každého případu zvážily, zda jednomu právu nebyla bezdůvodně dána přednost před právem druhým.

N 17/98 Sb. nál. a usn., sr. 10

62

JUDIKATURA 2

Jestliže mezi fyzickými osobami existují sociální, morální, citové a kulturní vztahy vytvořené v rámci jejího soukromého a rodinného života, může porušením práva na život jedné z nich dojít ke neoprávněnému zásahu do práva na soukromí druhé z těchto osob.

⇒

63

Právo na soukromí totiž zahrnuje i právo fyzické osoby vytvořit a udržovat vztahy s jinými lidskými bytostmi, zejména v citové oblasti, aby tak fyzická osoba mohla rozvíjet a naplňovat vlastní osobnost. Protiprávní narušení těchto vztahů ze strany jiného představuje neoprávněný zásah do práva na soukromý a rodinný život fyzické osoby.

KS Ostrava z 23. 1. 98, sp. zn. 23 C 52/96

64

JUDIKATURA 3

Obchodní společnost nepožívá práva na soukromí a není porušením práva na soukromí tajné filmování na místě, kam má veřejnost volný přístup, není-li filmovaná událost v žádném ohledu soukromá.

*Rozs. Queen's Bench Division, 9. 7. 1999
Práv. rozhl. 1999/12*

65

7. OSOBNÍ TAJEMSTVÍ

- **Právně doktrinární definice**
= veškeré skutečnosti **osobní povahy** související s dotyčnou osobou, které mají skutečnou nebo alespoň potenciální materiální či nemateriální **hodnotu**, nejsou běžně dostupné, mají být podle **vůle** dotyčného utajeny a dotyčný odpovídajícím způsobem jejich **utajení zajišťuje**.
- **Období obchodního tajemství**
§ 17 – 20 obch. z.

66

8. ČEST

1. osobní
2. občanská
3. stavovská, *např. advokátní, akademická*
4. profesní
5. obchodní
6. vědecká
aj.

67

9. DOBRÁ POVĚST

■ Člověk nebo právnická osoba

1. osobní
2. občanská
3. stavovská
4. profesní
5. obchodní
6. umělecká
7. vědecká aj.

■ Věc

1. podniková (*goodwill*)
2. ochranné známky (dobré jméno) aj.

68

10. SVĚTONÁZOROVÉ SEBEURČENÍ

- Osobní zrání lidského ducha
- **Svoboda:**
  - a. svědomí
  - b. myšlení
  - c. vyznání

srv. informační sebeurčení

69

11. PROJEVY OSOBNÍ POVAHY

1. **písemnosti**, *např. podpis, osobní dopis, deník*
2. **podobizny**, *např. malířský portrét*
3. zvukové, obrazové nebo zvukově-obrazové **záznamy**, *např. záznam hlasu, záznam průmyslové televize nebo bezpečnostní kamery*

70

LIDÉ VEŘEJNÉHO NEBO OBEČNÉHO ZÁJMU

■ Člověk veřejného zájmu

= člověk o své vůli vykonávající veřejný úřad nebo se o něj ucházející

např. soudce, notář, soudní exekutor, státní zástupce, policista, hejtman, starosta

■ Člověk všeobecně známý

= člověk, který se stal svým přičiněním nebo z jiného důvodu po své vůli, nebo proti své vůli všeobecně známým alespoň v určitých kruzích

např. advokát, umělec, sportovec

71

veřejný zájem
na výkonu **veřejného** úřadu k **veřejnému** blahu

Ize **rozumně očekávat zvláštní zájem** veřejnosti o jeho výkon veřejného úřadu, a to i skrze média

osobní zájem:
zvědavost nebo až slídění po cizích **soukromých** poměrech

Ize **rozumně očekávat zvláštní zájem** obecnostva o jeho činnost, a to i skrze média

72

KRITIKA

- **Výkon svobody projevu i kritického**
  - **Oprávněná kritika**
    1. věcná *ad rem*
    2. pravdivá
    3. přiměřená obsahem i formou
- ✗ nešvar přemrštěného kriticismu

73

JUDIKATURA

Použití kritiky, ironizování, odsuzování a zavrbování jednání nebo činnosti fyzické osoby, opírající se o okolnosti, o nichž je sdělován nepravdivý údaj, představuje zpravidla citelný neoprávněný zásah do práva fyzické osoby na ochranu její osobnosti, přičemž tu jde o značnou intenzitu neoprávněného zásahu, který bude obvykle mít nepříznivé důsledky pro takto postíženou osobu co do jejího postavení v rodině a společnosti.

R 15/96

74

5. ČÁST

SVOLENÍ, NEBO ZÁKONNÉ LICENCE

75

POŘÍZENÍ NEBO POUŽITÍ

- **Předmět nakládání**
    1. písemnosti osobní povahy, *např. deník*
    2. podobizny, *např. fotografický portrét*
    3. zvukové, obrazové nebo zvukově-obrazové záznamy
- týkající se:
1. člověka, *např. rodinný portrét*
  2. jeho projevů osobní povahy, *např. záznam hlasu*

76

SVOLENÍ

- **Svolení** = právní titul (právní úkon) k:
    1. pořízení, *např. k vyfotografování*
    2. použití ideálního předmětu, *např. ke knižnímu vydání fotografického portrétu*
- = neformální projev vůle
úplatně ✗ bezúplatně
- **Informovaný (kvalifikovaný) souhlas**

77

OMEZENÍ OSOBNOSTNÍHO PRÁVA

1. **dobrovolné** = odvolatelným souhlasem
2. **zákonné** = 3 zákonné licence
(omezení dovolená zákonem)

78

ZÁKONNÉ LICENCE

- **Legálně dovolené zásahy**
  - výjimečná soukromoprávní norma **dovolující** cizí zásah do práva
  - právním důvodem (titulem) zásahu je zákon (*ex lege*)
    - **oprávněný zásah**
- **Příkazy**
  1. **bezúplatnost**
  2. **účelovost**
  3. **přiměřenost**

79

DRUHY ZÁKONNÝCH LICENCÍ

1. **úřední na základě zákona**, *např. k použití podobizny na občanský průkaz*
2. **zpravodajská**, *např. k pořízení nebo použití pro zpravodajství*
3. **vědecká nebo umělecká**, *např. obrazový záznam léčebného zákroku pro lékařský vědecký výzkum*

80

VÝKLAD ZÁKONNÝCH LICENCÍ

- **Zužující (omezující) výklad** (restriktivní)
- **Zákaz výkladu způsobem narušujícím** běžný výkon práva a který by byl **neospravedlivitelně na újmu** oprávněným zájmům dotčené osoby

81

VÝKON ZÁKONNÝCH LICENCÍ

- **Legální příkaz** výkonu dovoleného zásahu do cizího práva v souladu s:
  1. **dobrými mravy**
  2. **oprávněnými zájmy** dotčeného

§ 12/3 a § 3/1 o. z.

82

OKOLNOSTI VYLUČUJÍCÍ PROTIPRÁVNOST

1. **svolení** dotčeného
2. **zákonné dovolení**, *viz zákonné licence podle o. z. nebo jiného zákona*
3. **výkon** zákonné povinnosti, *např. podle tr. ř.*
4. **upřednostněný výkon** jiného kolidujícího práva, svobody nebo veřejného dobra, *např. svobody projevu jiného člověka, veřejného zdraví všech lidí* ⇒ test

83

84

6. ČÁST

OSOBNÍ PRÁVO
PRÁVNICKÝCH OSOB

85

TŘÍDĚNÍ

1. **právo na název**
2. **právo na dobrou pověst** (dobré jméno)
3. **jiná práva** v o. z. výslovně neuvedená
  - i. **právo na právní život** (existenci), *per analog.*
  - ii. **právo na soukromí** (vnitřní věci), *per analog.*

86

7. ČÁST

PROSADITELNOST PRÁVA

87

SOUKROMOPRÁVNÍ OCHRANNÉ REŽIMY

- **Soukromoprávní ochrana**
  1. osobnosti každého
  2. osobnosti každého tvůrce
  3. před zneužitím osobních údajů
  4. před zneužitím svobody projevu mediálním sdělením

88

SOUKROMÉ PRÁVO DELIKTNÍ

- **Právo deliktní** (právo odpovědnosti)
  1. soukromé, viz *soukromoprávní delikty*
  2. veřejné, viz *trestné činy, správní delikty*
- **Soukromé právo deliktní**
  1. závazky z **deliktů**, např. ze škody
  2. závazky z **kvazideliktů**, např. z *bezdůvodného obohacení*

89

AKTIVNÍ A PASIVNÍ LEGITIMACE

- **Aktivní**
  1. postižený
  2. po smrti postiženého:
    - i. manžel, partner v registr. partnerství, děti
    - ii. rodiče
- **Pasivní**
  1. delikvent
např. vydavatel nebo vysílatel jako právnická osoba či novinář ve svobodném povolání nebo čtenář anebo zaměstnanec sám při vybočení (excesu) z práce

90

ZVLÁŠTNÍ SOUKROMOPRÁVNÍ NÁROKY

- **Nalézací soud KS**
  1. **zakazovací** (zdržovací, zápůrčí), negatorní; zdržet se *např. používání podobizny na reklamních letáčích*
  2. **odstraňovací** (obnovovací), restituční; odstranit závadný stav *např. skoupením nebo jiným stažením zboží z trhu*

91

3. **zadostiuiňňovací** (satisfakční); dát zadost morálně nebo peněžně za způsobenou **nemajetkovou** újmu
4. **jiný nárok**
  - a. **informační**, *např. sdělit údaj o původu neoprávněně zhotovené rozmnoženiny projevu osobní povahy*
  - b. **určovací**, *viz uznání protiprávnosti zásahu*

92

- **Ochrana naléhavého právního zájmu**
  - ✗ ochrana subjektivního práva ⇐
  - ☛ určovací žaloba k OS s prokázáním právního zájmu a jeho naléhavosti

93

JUDIKATURA

*Ochrany osobnosti ve smyslu ustanovení § 11 a násl.
o. z. lze se vedle žalob domáhajících se zdržení se neoprávněných zásahů do práva na ochranu osobnosti a vedle žalob na odstranění následků takových zásahů domáhat také např. žalobami o určení nepravdivosti zásahů tohoto druhu (zejména výroků slovních i písemných) nebo určení, že původce zásahu neoprávněně zasáhl do práva žalobce na ochranu osobnosti.
V těchto případech není třeba prokazovat naléhavý právní zájem na takovém určení.*

R 46/95

94

OBECNÉ SOUKROMOPRÁVNÍ NÁROKY

- **Nalézací soud (OS)**
  1. **předstižný** (preventivní)
zakročení před hrozící škodou
  2. **nahrazovací** (reparační)
náhrada způsobené majetkové škody
  3. **vydávací** (kondiční)
vydání bezdůvodného obohacení

95

NEMAJETKOVÁ ÚJMA

- **Újma**
  1. majetková (na věci nebo ušlém zisku)
  2. nemajetková, *např. na pověsti, na okruhu zákazníků*
- **Předpokladem** alespoň reálná hrozba způsobení **nemajetkové** újmy
  - ☛ vystižení **nemajetkové** újmy

96

- **Způsobení újmy jinému** = skutečnost s právním následkem (právní skutečnost)
- **Právní následek = delikt ní závazek**
  1. **nahradit** (reparovat) újmu **majetkovou**
  2. **dát zadost** (satisfakovat) za újmu **nemajetkovou**

97

STUPŇOVANÉ ZADOSTIUČINĚNÍ

- **Morální**, např.
  1. omluva soukromá
  2. omluva veřejná
- **Peněžité**, nestačí-li u lidí morální
- **Výše zadostiučinění**
  1. závažnost újmy
  2. okolnosti zásahu
    - i. polehčující
    - ii. přitěžující

srv. § 40(e) aut. zák.

98

Nepoměrné obtíže se zjištěním výše nároku nebo nezjistitelná výše nároku

úvaha soudu o určení výše nároku
(arbitrární určení výše)

§ 136 o. s. ř.

99

JUDIKATURA 1

Při rozhodování o náhradě nemajetkové újmy (§ 13 odst. 2 o. z.) musí mít soud prokázáno, že tu jsou okolnosti dokládající, že v konkrétním případě nestačí zadostiučinění podle ustanovení § 13 odst. 1 o. z., a to zejména z hlediska intenzity, trvání a rozsahu nepřiznivých následků vzniklých žalobci vzhledem na postavení žalobce v rodině a společnosti.

R 21/95

100

JUDIKATURA 2

Není vyloučeno, aby se dotčené pozůstalé osoby domáhaly další satisfakce podle ustanovení na ochranu osobnosti (§ 11 a násl. o. z.), jestliže jednorázové odškodnění pozůstalých při škodě na zdraví usmrcením podle § 444 odst. 3 o. z. není dostatečnou satisfakcí za vzniklou újmu na osobnostních právech.

Nál. ÚS z 4. 5. 05, sp. zn. Pl. ÚS 16/04, č. 265/05 Sb.; právn. věta aut.

101

SOUKROMOPRÁVNÍ ODPOVĚDNOST

- **Objektivní soukromoprávní odpovědnost za výsledek** (za protiprávní stav)
= bez ohledu na zavinění:
  - a. **úmyslné** přímé nebo nepřímé
  - b. **nedbalostní** vědomé nebo nevědomé
    - pojistitelné **hospodářské riziko**
- ✗ **zásadní předpoklad zavinění u majetkové škody** (subjektivní odpovědnostní princip)

102

VĚCNÁ PŘÍSLUŠNOST SOUDU

■ KS v civilních věcech

1. ochrany osobnosti
2. práva autorského a práv souvisejících s právem autorským a práva na vydání souvisejícího bezdůvodného obohacení

■ KS v obchodních věcech

1. práv průmyslového vlastnictví a práva a na vydání souvisejícího bezdůvodného obohacení
2. práva proti nekalé soutěži
3. práva na ochranu hospodářské soutěže
4. práva na název nebo dobrou pověst právnické osoby
5. práva k obchodní firmě

103

POSMRTNÁ OCHRANA PIETY

■ Zánik osobního práva smrtí

- **Aktivní legitimace** ve věci práva na ochranu osobnosti a na ochranu ve věci mediální po smrti

1. manžel, partner v registr. partnerství nebo děti, podpůrně
2. rodiče

- × *aktivní legitimace širšího okruhu osob blízkých podle a. z.*

104

NEPROMLČITELNOST PRÁVA

- **Nepromlčitelné absolutní osobní právo** na ochranu osobnosti, vybavené osobním nárokem na osobní zadostiučinění, zrelativizované nepostupitelnou pohledávkou postiženého vůči dlužníkovi (původci zásahu) na osobní plnění ve stupňované podobě morální až peněžní, popř. obojí, bez štěpení zadostiučinění

×

- **Promlčitelná majetková práva** vyjma *práva vlastnického*

105

JUDIKATURA

Právo na poskytnutí přiměřeného zadostiučinění za neoprávněný zásah do práva na ochranu osobnosti se nepromlčuje.

Rozs. NS z 25. 9. 03, sp. zn. 30 Cdo 1542/03, Balák et al. C 2186, sv. 27, Soud. rozhl., 2004/2.

106

8. ČÁST

PRÁVNÍ OCHRANA
OSOBNÍCH ÚDAJŮ

107

OSOBNÍ ÚDAJE

- **Zvláštní soukromoprávní režim**
- **Souběh** se soukromoprávní ochranou osobnosti a ochranou tiskovou
- **Účelem** právní ochrana před zneužitím

z. č. 101/00 Sb., o ochr. osob. údajů

108

NÁROKY

- **Zvláštní soukromoprávní nároky** ↪ ÚOOÚ
  1. vysvětlovací
  2. odstraňovací, *např. blokovací, opravný, doplňovací nebo likvidační aj.* ↪ ÚOOÚ
  3. satisfakční u nemajetkové újmy ↪ soud
- **Obecné soukromoprávní nároky** ↪ soud
  1. předstížený u hrozby škody
  2. nahrazovací u majetkové škody
  3. vydávací u bezdůvodného obohacení

109

9. ČÁST

SOUKROMÉ PRÁVO MEDIÁLNÍ

110

PRÁVNÍ REŽIM

- **Zvláštní soukromoprávní ochranný režim**
  - ✗ vadnému mediálnímu sdělení
  - ✗ chybějícímu dodatečnému sdělení o výsledku trestního řízení
- **Souběh se soukromoprávní ochranou osobnosti a osobních údajů**

111

VADNÉ SKUTKOVÉ TVRZENÍ

- **Skutkové tvrzení**
  1. nepravdivé
  2. neúplné
  3. zkreslující
    - ✗ cti, důstojnosti nebo soukromí člověka, jménu nebo dobré pověsti právnické osoby
- ↪
- **Soukromé právo na odpověď**
  - ↪ uvedení na pravou míru
  - ↪ doplnění nebo zpřesnění neúplného nebo jinak pravdu zkreslujícího tvrzení

112

SDĚLENÍ O TRESTNÍM ŘÍZENÍ

- **Uveřejněné sdělení** o pravomocně neskonalém řízení
  - ↪ **soukromé právo na dodatečné sdělení výsledku řízení:**
    1. forma rovnocenná
    2. rozsah přiměřený napadenému sdělení

113

VÝKON PRÁVA NA OCHRANU

1. písemná žádost do 30 dnů
  2. povinnost provozovatele uveřejnit odpověď nebo dodatečné sdělení do 8 dnů, a to **bez komentáře**
    - ✗ ↪ **žaloba na plnění** do 15 dnů
- **Zákonný zánik** (prekluze) práva jeho nevykonáním v zákonné lhůtě

114

LITERATURA

Cirák, Ochrana osobnosti v slovenskom občianskom práve. Bratislava 1994.

Knap/Švestka/Jehlička/Pavlík/Plecitý, Ochrana osobnosti podle občanského práva. Praha 2004.⁴

Mates, Ochrana soukromí ve správním právu. Praha 2006.²

Telec, Přirozené právo osobnostní a jeho státní ochrana. Práv. rozhl. 2007/1.

115

JUDIKATURA

Doležilek (ed.), Přehled judikatury ve věcech ochrany osobnosti. Praha 2002.

Sb. NS 1980/III-VII, VIII.

Sb. rozh. ve věcech zdravotních, příl. Zdravotnictví a práva.

116

117

Foto:

Laurinská ul., Bratislava, Slovensko 2006

Hřensko, Čechy, Česko 2006

Amsterdam, Nizozemí 2006

Nedvězí, Čechy, Česko 2006

Sloní ostrov, Siamský záliv, Thajsko 2549 (2006)

Groningen, Nizozemí 2006

118